

JUS1111 - Sensorveiledning - V22

SENSORVEILEDNING

JUS1111 - Privatrett I - Våren 2022

Sensorveiledning, JUS1111 – Privatrett I – vår 2018 – angitt tidsbruk 4 timer

I. Innledning

Oppgaven består av en tradisjonell praktikumsoppgave som tar opp sentrale temaer i kjøpsretten, med islett av avtalerett.

Alternativ hovedlitteratur i kjøpsrett Viggo Hagstrøm (ved Herman Bruserud), *Kjøpsrett*, 2. utg. eller Erling Selvig og Kåre Lilleholt, *Kjøpsrett til studiebruk*, 6. utg. Tilsvarende er alternativ hovedlitteratur i avtalerett Johan Giertsen, *Avtaler*, 4. utg., eller Geir Woxholth, *Avtalerett*, 11. utg. I kjøpsrett tilkommer Giuditta Cordero-Moss, Innføring i lovvalg for kjøpskontrakter, *Jussens Venner*, 2010 s. 85–97, for begge alternativene. En nærmere redegjørelse for hvilke deler av læremidlene som er pensum fremkommer her: <https://bibsys-alma.exlibrisgroup.com/leganto/readinglist/lists/13767064430002204?institute=47BIBSYSUBO&auth=SAML>

Når det gjelder læringskravene, faller temaene som tas opp i oppgaven i hovedsak inn under krav til «*gode kunnskaper*». Deler av oppgaven vil nok likevel falle ganske vanskelig for en del kandidater, og antas å være egnet til å skille kandidatene. Siden hovedtemaer innen faget reises i oppgaven må det på den annen side forventes at de aller fleste får noe ut av den. En nærmere redegjørelse for læringskravene finnes her:

<https://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUS1111/laringsutbytte/index.html>

Emnet vurderes etter karakterskalaen «bestått / ikke bestått». På fakultetets hjemmesider er følgende angitt:

«Karakterskala

Emnet bruker karakterskala bestått/ikke bestått. ...

For både eksamen og skriveøvelsene brukes karakterskala bestått/ikke bestått. For å oppnå resultatet bestått må man oppfylle kravene til læringsutbytte slik det fremgår av emnebeskrivelsen, og ha tilfredsstillende kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.»

II. Nærmere om oppgaven

II.1 Innledning

Oppgaven er delt i to separate deler, men med et sammenhengende faktum. I det følgende behandler jeg de to delene separat, i den rekkefølgen de er oppgitt i oppgaven.

II.2 Oppgavens første del

Kravet kandidatene skal ta stilling til er et erstatningskrav SunnMat AS (v/Peder Ås) har fremsatt som skal dekke innkjøpskostnadene selskapet har pådratt seg i påvente av de bestilte hurtigstestene fra Apotek 24/7 AS. Kandidatene bør her raskt se at vi er i kjøpsloven da kjøperen ikke er en forbruker, jf. kjl. § 1 og fkjl. § 1. Dette kan kort konstateres da det ikke er tvilsomt.

Når kandidatene skal ta stilling til kravet, må de først ta stilling til om det rettslig sett foreligger en forsinkelse, jf. kjl. § 22. Når levering skal skje, er etter kjl. prinsipielt overlatt til partene å bestemme, jf. kjl. § 9.

Her er det naturlig å starte med teksten på Apotek 24/7 AS sin nettside. Det er vanskelig å slutte noe særlig konkret om avtalt leveringstid fra teksten, selv om den kan sies å gi grunnlag for noen forventninger. Det er vel helst da forventninger om at varene ville komme innenfor et tidsrom som ligger innenfor «noe lenger leveringstid» enn en uke. Kandidatene bør da også vurdere den eventuelle betydningen av e-posten Apotek 24/7 AS sendte ut en uke etter kontraktsinngåelsen. Selv om den kan sies å være noe forbeholden i form, er det etter min mening nærliggende å tolke den som et løfte om levering innenfor den angitte tidsperioden.

Enkelte kandidater vil her kanskje fremholde at det er gitt etter kontraktsinngåelsen, og at Apotek 24/7 AS ikke ensidig kan introdusere nye vilkår. Det er for så vidt riktig, men de kan ensidig påta seg nye eller strengere forpliktelser. Dette er kanskje et poeng en del kandidater vil slite med å se. I denne sammenhengen får det den betydningen at Apotek 24/7 AS ikke (umiddelbart) kan frarøve SunnMat AS adgangen til å påberope seg at levering skal skje innen rimelig tid etter kontraktsinngåelsen (dersom en slik vurdering vil gi kortere tid enn samlet fire uker, se nedenfor), jf. kjl. § 9 (1).

Det er lagt opp til at kandidatene også kan vurdere hva et krav om levering innen rimelig tid etter kjl. § 9 (1) vil innebære, da Peder har en anførsel om at han i hvert fall måtte kunne forvente levering i løpet av to uker. Rimelig tid er en vurdering som har rent abstrakte sider (typisk hva slags kjøpsgjenstand(er) det dreier seg om og hva som er alminnelig leveringstid for slike kjøpsgjenstander), men som også vil preges av de konkrete omstendighetene (hvilke forventninger kan sies å være skapt i det konkrete tilfellet uten at det er grunnlag for å konkludere med at det er avtalt et leveringstidspunkt). Her er det ikke så mye konkret å bygge vurderingen på i oppgaven enn uttalelsene på nettsiden, Peders krav og kanskje noen tanker om at det var knapphet på produktet i markedet. At kandidatene – dersom de i det hele tatt ser problemstillingen – vil være nokså knappe og konkluderende på dette punktet, må være helt greit. Det må her være fullt forsvarlig å konkludere med at to uker utgjør "rimelig tid" i kjøpslovens forstand.

Fastleggingen av når levering skal skje, er totalt sett et nokså komplisert spørsmål i denne oppgaven, og de foreløpige erfaringene fra sensuren bekrefter dette. Det kan klart ikke forventes at man ser alle aspekter av dette, og flere ulike innfallsvinkler må – særlig i lys av at vi står overfor ferske kandidater – være helt akseptabelt.

Det er etter dette ikke særlig tvilsomt at det foreligger en forsinkelse fra Apotek 24/7 AS – enten den er fire eller seks uker (eller noe annet). I utgangspunktet foreligger da også grunnlag for erstatningsansvar etter kjl. § 27 (1) og (2), dersom tapet ikke er et indirekte tap etter kjl. § 67 (2). Det siste spørsmålet er ikke særlig tvilsomt, da det vanskelig lar seg innordne i noen av kategoriene for indirekte tap. Uansett vil tapet kunne innordnes under kjl.

§ 67 (3) bokstav a) ettersom innkjøp av andre hurtigtester her vil være et vanlig tiltak som kompenserer for at salgstingen er forsinket. Enkelte kandidater kan kanskje finne på å problematisere om det her foreligger et tap i det hele tatt, og det er noe som går an å problematisere dersom man ser hele situasjonen i et lengre tidsperspektiv og forutsetter at SunnMat AS får full nytte av hurtigtestene etter at de faktisk blir levert. I realiteten ville man kanskje da (i høyden) stå overfor et likviditetstap ved å pådra seg kostandene på et tidligere tidspunkt (dersom man forutsetter samme prisnivå senere). Dette kan det på ingen måte forutsettes at kandidatene ser, og det skal ikke trekke ned om man ikke ser det. Dessuten er det ikke opplysninger i oppgaven som gir grunnlag for en fullgod vurdering av dette spørsmålet.

Slik faktum ligger an i oppgaven skal det godt gjøres å komme frem til at samtlige fritaksvilkår i kjl. § 27 er oppfylt. I realiteten står vi vel overfor en situasjon hvor markedssituasjonen er slik at Apotek 24/7 AS (eller produsenten) samlet sett har påtatt seg forpliktelser som de ikke evner å oppfylle. Det kan vanskelig sluttes at det ikke ligger innenfor kontroll. Alternativt vil det nok foreligge grunnlag for å si at dette er noe selgeren (eller produsenten) burde ha tatt i betraktning ved avtaleinngåelsen. Det kan ikke forventes noen omfattende drøftelse av fritaksvilkårene på dette punktet.

Enkelte kandidater vil kanskje berøre kjl. § 28 i sammenheng med erstatningsspørsmålet. Det kan være fint, men tapet vil ikke stå i årsakssammenheng med en manglende varslingskravet vil ikke føre frem på dette grunnlaget.

II.3 Oppgavens andre del

Kravene kandidatene skal ta stilling til her, er et krav om heving og et erstatningskrav fremsatt av SunnMat AS. Det er naturlig å behandle hevingsspørsmålet først, men rekkefølgen spiller i utgangspunktet ingen rolle her.

Hevingskravet er begrunnet i at det foreligger mangel ved hurtigtestene, og dette er det første spørsmålet kandidatene må ta stilling til, jf. kjl. § 39, jf. § 30. Det mest nærliggende mangelsgrunnlaget her er nok det ulovfestede kravet til alminnelig god vare, jf. Rt. 1998 s. 774 hvor Høyesterett fant det vanskelig å forankre et slikt krav i kjøpsloven men fant at loven på dette punktet kunne utfylles med et slikt krav etter alminnelige obligasjonsrettslige prinsipper. Det er neppe særlig tvilsomt at et så stort avvik fra det alminnelige som vi her står overfor – tre ganger så høy hyppighet av uriktige positive testresultater – utgjør en mangel. Om kandidatene her går inn på andre innfallsvinkler til mangelspørsmålet, er det greit, men det er nok ikke så lett å få så mye ut av det.

Den neste spørsmålet er om det foreligger hevingsgrunnlag – det vil si om det foreligger et «vesentlig kontraktsbrudd», jf. kjl. § 39. Høyesterett har ved flere anledninger formulert kriteriet slik at spørsmålet blir om kjøperen hadde rimelig grunn til å si seg løst fra kontrakten. Mange kandidater vil nok kjenne denne formuleringen fra Rt. 2015 s. 321 (Bruktbil) som dreide seg om et tilfelle underlagt forbrukerkjøpsloven.

Helhetsvurderingen som skal gjennomføres tar utgangspunkt i det objektive avviket, som her ikke er ubetydelig. Avviket har også stor betydning for SunnMat AS, blant annet gjennom at Storevik Sparebank hevet avtalen. At Apotek 24/7 AS ikke kan bebreides for at det foreligger mangler, blir i denne sammenheng nokså underordnet. Det er også vanskelig å se for seg

alternative beføyelser som skulle komme SunnMat AS til hjelp. Alt i alt ligger det dermed – i utgangspunktet – til rette for heving av avtalen.

Spørsmålet er så om det at over halvparten av testene allerede var brukt forhindrer en heving. Dette er nok et noe vanskelig spørsmål for kandidatene, men løsningen ligger i kjl. § 66 (1) bokstav c), som fastsetter at man ikke taper retten til å kreve heving dersom kjøpsgjensstanden er «forbrukt ... av kjøperen under forutsatt bruk før han oppdaget eller burde ha oppdaget den mangel som er årsak til avvisingen». Formodentlig vil en nytte som kjøperen har hatt kunne kompenseres gjennom regelen i kjl. § 65. Om kandidatene kommer litt på villspor på dette spørsmålet, bør det bedømmes mildt.

Det siste kravet kandidatene skal ta stilling til, er erstatningskravet SunnMat AS har fremsatt. Kravet består av to poster – erstatning for kostnader til innleie av vikarer og tapt fortjeneste i forbindelse med hevingen fra Storevik Sparebank.

Partene er enige om at Apotek 24/7 AS ikke har opptrådt uaktsomt og det er således kontrollansvaret som er det aktuelle ansvarsgrunnlaget, jf. kjl. § 40 (1), jf. § 30. Å anvende kontrollansvaret på mangler er svært krevende, noe også Høyesteretts avgjørelse i Rt. 2004 s. 675 synliggjør. Vi har for relativt kort tid siden fått en ny dom fra Høyesterett om kontrollansvar ved mangler – HR-2022-192-A – under forbrukerkjøpsloven, men denne kan ikke forutsettes kjent for studentene. Begge dommene innevarsler en meget streng linje, så det skal nok godt gjøres at et forhold som i vår sak vil kunne gi grunnlag for ansvarsfritak. Det er også uttalt i juridisk teori at et avvik fra kravene til alminnelig god vare normalt vil ligge innenfor selgerens kontrollsfære, jf. Hagstrøm/Bruserud, Kjøpsrett, kap. 26.2. Her må det utøves stor fleksibilitet ved vurderingen av hvordan kandidatene håndterer dette spørsmålet, da det er veldig vanskelig, om kanskje ikke konklusjonen er så veldig vanskelig.

Det er også et spørsmål om de to tapspostene som SunnMat AS krever dekket utgjør slikt direkte tap som kan kreves dekket under kontrollansvaret. Kandidatene må her finne kjl. § 67, jf. § 40 (2). Paragrafen angir hva som er indirekte tap i annet ledd, mens annet tap vil være direkte.

For fortjenestetapet knyttet til Storevik Sparebanks heving ligger svaret i § 67 (2) bokstav c). For de fleste er innholdet i regelen nokså vanskelig tilgjengelig, men tapet er kun indirekte hvis det kan tilbakeføres til mangelfull tapsbegrensning fra kjøperens side. Det er ingenting i oppgaveteksten som antyder at det er tilfelle, og dermed står vi overfor et direkte tap som kan kreves dekket.

Når det gjelder kostnadene til innleie av vikarer vil nok denne posten fremstå som vanskeligere å håndtere for kandidatene. Det er ikke så lett å plassere den i en av kategoriene i annet ledd, med mindre man ser at situasjonen som skapes ved at de ansatte må gå i unødvendig karantene er at produksjonen går ned. Dermed vil nok denne konsekvensen umiddelbart fanges opp av § 67 (2) bokstav a). Kostnadene som kreves dekket vil nok imidlertid fanges opp av § 67 (3) bokstav a) – det vil si at vi her står overfor «kostnader ved vanlige tiltak som kompenserer at salgstingen ... har mangler». Dermed vil kostnadene være å regne som direkte tap og kan kreves dekket under kontrollansvaret. Dersom kandidatene går direkte til § 67 (3) bokstav a er det helt greit da bestemmelsen – rimeligvis – ikke forutsetter at det er indirekte tap som skal unngås for at det skal være dekningsmessig.

III. Avsluttende bemerkninger

Oppgavens problemstillinger er sentrale i fagene avtalerett og kjøpsrett, men reiser enkelte problemstillinger som nok vil fremstå som krevende både materielt og fremstillingsmessig. Ved vurderingen må man særlig ta høyde for at vi her står overfor kandidater på JUS1111, som kun har et semesters studier bak seg.

De foreløpige erfaringene fra sensuren viser at en del kandidater synes å ha fått tidsnød. Det er ikke bare en liten håndfull kandidater det er snakk om, og oppgaven kan derfor synes å ha blitt litt omfattende. Dette må det tas hensyn til ved bedømmelsen.

I lys av at vi her står overfor spørsmål med ulik vanskelighetsgrad kan det klart ikke kreves at alle spørsmål ses for å bestå. Dersom man identifiserer en del av de mest sentrale spørsmålene og behandler disse på noenlunde forsvarlig vis bør det være tilstrekkelig for å bestå.

Oslo, 1. mai 2022
Herman Bruserud